

ARAPÇA KONUŞMA PRATIĞİ İÇİN SANAL BİR PARTNER ÖNERİSİ: ChatGPT

Emrullah TANIR*

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi, **Geliş Tarihi:** 06 Kasım 2024, **Kabul Tarihi:** 15 Mart 2025, **Yayın Tarihi:** 31 Mart 2025, **Atıf:** Tanır, Emrullah. "Arapça Konuşma Pratiği İçin Sanal Bir Partner Önerisi: ChatGPT". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 25/1 (Mart 2025): 509-532.

DOI: 10.33415/daad.1580217

Article Information

Article Types: Research Article, **Received:** 06 November 2024, **Accepted:** 15 March 2025, **Published:** 31 March 2025, **Cite as:** Tanır, Emrullah. "A Virtual Partner for Practising Speaking Arabic: ChatGPT". *Journal of Academic Research in Religious Sciences* 25/1 (March 2025): 509-532.

DOI: 10.33415/daad.1580217

Öz

Arapça öğreniminde konuşma becerisi, dilin sosyal yönü ve iletişimsel işlevi açısından merkezi bir konumdadır. Ancak geleneksel dil öğretim yöntemleri, özellikle muhâdese alanında yeterli pratik imkânı sunamamakta; öğrenciler, aktif kullanım ortamlarından mahrum kalmaktadır. Bu çalışma, yapay zekâ temelli bir araç olan ChatGPT'nin bu eksikliği gidermede nasıl bir rol üstlenebileceğini incelemektedir. ChatGPT, bireyselleştirilmiş öğretim imkânı ve anlık geri bildirim avantajı sayesinde, öğrencilerin özgüvenini artırabilir ve konuşma pratiğine yönelik motivasyonlarını güçlendirebilir. Ayrıca, pedagojik yaklaşımlarla bütünleştirildiğinde, etkili ve sürdürülebilir bir dijital öğrenme ortamı sunabilir. Bu bağlamda çalışma, ChatGPT'nin Arapça konuşma pratiği için sanal bir partner olarak

* Dr. Öğretim Üyesi, Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belâgatı Anabilim Dalı, Amasya, Türkiye, emrullahttanir@hotmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4699-1842> / Asst. Prof., Amasya University, Faculty of Theology, Department of Arabic Language and Rhetoric, Amasya, Turkey, emrullahttanir@hotmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4699-1842>.

değerlendirilmesini önererek, dil öğretiminde teknolojinin işlevsel kullanımına dair yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, Muhâdese, Dilbilgisi-çeviri Yöntemi, Bireyselleştirilmiş Öğretim, Yapay Zekâ, ChatGPT Sesli Asistan.

A Virtual Partner for Practising Speaking Arabic: ChatGPT

Extended Abstract

Language learning can be defined as the process of comprehending linguistic structures and gaining the ability to use these structures in different communicative contexts. The language skills acquired in this process directly impact the individual's social, cultural, and academic success. Among these skills, speaking skill occupies a particular position of importance. Speaking skills are indispensable for expressing thoughts, exchanging information, and establishing social relationships. Furthermore, it serves as an indicator of the individual's linguistic competence and their level of social and cultural awareness. Nevertheless, a deficiency in the development of speaking skills is a prevalent issue, particularly in widely taught languages such as Arabic. Conventional language teaching methodologies frequently fail to provide genuine opportunities for students to engage in active language use. Curricula that prioritize a grammar-translation approach often impede students' ability to comprehend the social and cultural nuances of the language, thereby hindering the acquisition of speaking skills. Consequently, students tend to be confined to acquiring theoretical grammatical knowledge, with limited exposure to the social and cultural context of the language. This situation significantly impedes the development of effective speaking skills. To overcome this issue, the development of communicative skills in language learning must be emphasized. In recent years, digital technologies have brought about a paradigm shift in language learning, rendering the process more personalized, accessible, and learner-oriented. Mobile applications, virtual reality environments, and online platforms have significantly enhanced the effectiveness of language learning by allowing students to practice the language in dynamic and engaging ways. These technologies offer a flexible and interactive approach to language education, enabling learners to access the language at any time and place, practice various scenarios, and receive instant feedback. Recent developments in artificial intelligence and natural language processing technologies represent a major turning point in language teaching. In particular, AI-supported tools such as large language models and ChatGPT can potentially provide learners with personalized, practical, and interactive experiences. These tools are capable of identifying students' weaknesses and offering targeted exercises that help improve speaking fluency and listening comprehension. Moreover, AI tools can simulate real-life conversational contexts and adapt to the user's responses, helping students become more confident and engaged in the learning process. It can be argued that the development of speaking skills in language learning contributes significantly not only to linguistic competence but also to greater cultural awareness and communicative efficiency. In light of the limitations of traditional methods and the opportunities presented by digital technologies, a hybrid approach that incorporates AI-supported tools may represent a meaningful advancement in language learning, leading to more effective and sustainable outcomes. The objective of this study is to examine the potential of ChatGPT in enhancing the development of speaking skills in Arabic language teaching and to explore how such technologies can be effectively integrated into

educational contexts. More specifically, the study seeks to address the following research questions:

- What are the potential capabilities of ChatGPT in terms of Arabic pronunciation, grammar, and vocabulary?
- In what ways does ChatGPT offer advantages and disadvantages in terms of personalized learning experiences?
- What learning strategies and methods can be employed to enhance the efficiency of Arabic conversation with ChatGPT?

Artificial intelligence (AI) tools—particularly digital assistants such as ChatGPT—can facilitate more flexible, personalized, and interactive learning experiences, thereby enabling the active development of language skills. These technologies have the potential to enhance students' learning processes by supplementing traditional pedagogical methods and offering more autonomous forms of practice. They also provide learners with a space to make mistakes and learn from them in a risk-free environment. However, to ensure the effective utilization of these technologies in an educational setting, it is crucial that pedagogical goals be clearly defined, and appropriate teaching strategies be developed. Moreover, students must be actively engaged in the learning process, and educators must be trained to use such tools effectively. Integrating AI-backed instruments into pedagogical processes necessitates meticulous planning and alignment with curricular goals, as the anticipated outcomes may not be achieved if these tools are used without a clear instructional framework. In conclusion, it can be stated that ChatGPT and similar AI-supported educational tools present significant opportunities for teaching a rich and complex language such as Arabic. These tools can enhance the efficacy and depth of language learning by providing students with immediate feedback, contextualized interaction, and personalized learning experiences. However, the successful implementation of such technologies in educational environments requires careful pedagogical design and informed instructor involvement. When thoughtfully integrated, ChatGPT has the potential to function as a virtual partner in Arabic speaking practice, supporting learners in a motivating, dynamic, and pedagogically meaningful way.

Keywords: Arabic Language, Muhadese, Grammar-translation Method, Artificial Intelligence, ChatGPT Voice Assistant.

Giriş

Dil öğrenimi, dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu bir süreçtir. Bu süreçte, her bir beceri diğerini tamamlar ve destekler. Özellikle konuşma becerisi, dilin sosyal işlevi göz önüne alındığında, bireylerin düşüncelerini ifade etme, etkileşim kurma ve kültürel alışverişte bulunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada merkezî bir role sahiptir. Ancak, özellikle Arapça gibi yaygın olarak kullanılan bir dilde, resmî ve özel eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin konuşma

becerilerinde önemli eksiklikler olduğu görülmektedir.¹ Arapça dil öğretiminde konuşma becerisi gelişiminin yetersiz kalmasının altında yatan temel nedenlerden biri, öğrencilerin dil becerilerini aktif olarak kullanabilecekleri uygun öğrenme ortamlarından yoksun olmasıdır.²

Yabancı dil öğreniminde konuşma becerisinin geliştirilmesi, öğrencilerin iletişim kurma yeteneklerini artırmakla birlikte, dilin kültürel ve sosyal bağlamını daha derinlemesine anlamalarına imkân tanır. Bu sayede öğrenciler, dili yalnızca bir araç olarak değil, aynı zamanda kültürün bir aynası olarak görerek öğrenme süreçlerini daha anlamlı hale getirirler. Günümüzde dijital teknolojilerin sunduğu imkânlar, dil öğrenimini kişiselleştirerek öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hale getirdiği görülmektedir. Mobil uygulamalar, sanal gerçeklik ortamları ve online platformlar gibi teknolojik araçlar, öğrencilere istedikleri zaman ve yerde dil pratiği yapma fırsatı sunmaktadır. Örneğin, Duolingo, Babbel ve Mondly gibi dil öğrenme uygulamaları bireysel öğrenme deneyimlerini desteklerken; Cambly ve Italki gibi online platformlar, yapay zekâ destekli ya da gerçek öğretmenlerle etkileşim imkânı sağlayarak konuşma becerilerini geliştirme fırsatı tanımaktadır.

512| db

Bu çalışmada, yapay zekâ tabanlı bir dil modeli olan ChatGPT'nin Arapça dil öğretiminde kullanılmasına ilişkin yeni bir yaklaşım sunulmaktadır. Özellikle, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilere kişiselleştirilmiş ve anlık geri bildirim sağlama potansiyeli bulunan ChatGPT sesli asistanın, geleneksel yöntemlere ek bir araç olarak önerilmektedir. Araştırmada özellikle şu sorulara cevap aranmaktadır:

- ChatGPT'nin Arapça telaffuz, dilbilgisi ve kelime bilgisi gibi temel dil becerilerini destekleme potansiyeli nedir?
- Kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmak açısından ChatGPT'nin avantaj ve dezavantajları nelerdir?
- ChatGPT ile Arapça konuşma pratiğini daha verimli kılmak için hangi öğrenme stratejileri ve yöntemleri uygulanabilir?

¹ Muhammed Esat Altıntaş, "İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Bir Meta-Sentez Çalışması", *Eskiye* 52 (26 Mart 2024), 417-418.

² Meymûn b. Ahmed es-Sülemî, "Su'ûbât ta'limi mehârâtî'l-muhâdese linnâtikîne bigayrî'l-'Arabiyye bicâmi'ati Ümmi'l-kurâ", *el-Mecelletü'l-İlmiyye* 36 (2021), 43.

Yaptığımız literatür araştırmasına göre, Arapça dil öğretiminde ChatGPT'nin kullanımını inceleyen, Gül Şenyaman'a ait "Arapça Yabancı Dil Öğretiminde Yapay Zekânın Geleceği: ChatGPT Örneği" başlıklı bir makale bulunmaktadır. Söz konusu çalışma, Arapça yazma becerisi, kelime dağarcığı geliştirme ve dil bilgisi yetilerine odaklanmaktadır. Bu araştırma ise ChatGPT'nin Arapça konuşma pratiği üzerindeki potansiyelini değerlendirmeyi hedefleyerek, zikri geçen çalışmadan farklılık arz etmektedir.

Dil Öğretim Yöntemleri: Dilbilgisi – Çeviri Tekniği

Yabancı dil öğretiminin daha nitelikli hâle getirilmesi amacıyla eğitimciler ve dilbilimciler uzun yıllardır araştırmalar yürütmüşlerdir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dil öğretimi, bilimsel bir temel üzerine inşa edilerek geleneksel yaklaşımların ötesine geçmiştir. Psikoloji, dilbilim ve eğitim bilimlerindeki ilerlemeler, yazılı metinlere dayalı klasik öğretim yöntemlerini dönüştürerek yeni hedefler ve stratejiler ortaya çıkarmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ise öğrenme-öğretme süreçlerini etkileyerek daha verimli ve etkili öğrenme ortamları oluşturmuştur. Sözlü iletişime odaklanan çağdaş dil öğretim yaklaşımları, 1950'lerden itibaren yaygınlaşmaya başlamış ve dil öğreniminde yeni bir dönem başlatmıştır.³

Yabancı dil öğretim metodolojileri, tarihsel süreç içerisinde, daha önceki yaklaşımlara bir tepki olarak veya mevcut eksiklikleri giderme amacıyla ortaya çıkmış ve sürekli bir gelişim göstermiştir. Bu alandaki araştırmalara psikoloji, sosyoloji ve davranış bilimleri gibi disiplinlerden gelen uzmanların katkıları da eklenince, son derece zengin ve çeşitli bir metodoloji yelpazesi oluşmuştur. Literatürde sıklıkla zikredilen ve yaygın olarak kullanılan bazı temel yabancı dil öğretim metotları şunlardır:⁴

- **Dilbilgisi-Çeviri Metodu:** Dilbilgisi kurallarını öğretmeyi amaçlayan ve çeviriye odaklanan geleneksel bir dil öğretim yöntemidir.

³ Mehmet Nuri Gömleksiz, "Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Yöntem Sorunu", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (30 Haziran 2000), 253-254.

⁴ Muhammet Raşit Memiş, Erdem Mehmet Dursun, "Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri Ve Eleştiriler", *Turkish Studies* 8/9 (2013), 299.

- **Doğal Metot:** Dil öğrenimini doğal bir süreç haline getiren, ana dil kullanmadan hedef dili öğretmeyi hedefleyen bir yöntemdir.
- **İşitsel-Dilsel Metot:** Dilin dinlenerek ve tekrarlanarak öğrenildiği bu metot, özellikle konuşma becerilerinin geliştirilmesinde etkilidir.
- **Bilişsel Metot:** Öğrencilerin dilbilgisi kurallarını anlamalarını ve uygulamalarını sağlayan bir dil öğrenme yaklaşımıdır.
- **İşitsel-Görsel Metot:** Dil öğrenimini çok duyulu bir deneyime dönüştüren, teknolojiye dayalı bir öğretim yöntemidir.
- **Telkin Metodu:** Öğrencinin bilinçaltına telkin yoluyla dil öğretmeyi amaçlayan bir metottur.
- **İletişimsel Metot:** Dil öğrenimini gerçek hayata taşıyan, öğrencilerin dil becerilerini doğal ortamlarda kullanmalarını teşvik eden bir yaklaşımdır.
- **Seçmeli Metot:** Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre farklı öğretim yöntemlerini bir araya getirmeyi amaçlayan bir yöntemdir.
- **Grupla Öğretim Metodu:** Öğrencilerin grup çalışmaları yoluyla öğrenmelerini sağlayan bir metottur.

514| db

Yukarıda sunulan yöntemler arasında ‘dilbilgisi-çeviri’ metodu, Arapça öğretiminde başvurulan geleneksel bir yöntemdir. Orta çağlardan günümüze kadar uzanan bir geçmişe sahip olan dilbilgisi-çeviri metodu, dil öğretiminde sıklıkla tercih edilen bir yaklaşım olmuştur. Bu metot, özellikle Batı’da Latincenin, Doğu’da ise Arapçanın öğretiminde yaygın olarak kullanılmıştır. Özellikle İslam’ın yayılmasıyla birlikte Arapça diline olan ilgi artmış ve yeni Müslüman olanların Arapça öğrenme ihtiyacı doğmuştur. Bu durum, dilbilgisi-çeviri metodunun ilk kez yabancılara Arapça öğretiminde kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Güneydoğu Asya ve Kuzey Afrika gibi İslam coğrafyalarında bu metodun yaygınlaşması, söz konusu görüşü destekler niteliktedir. Bu bölgelerde Arapça öğretiminin temel amacı, öğrencilerin Kur’ân-ı Kerim’i ezberleyebilmeleri ve metinleri yorumlayabilmeleri olmuştur. Bu amaç doğrultusunda, Arapça dilbilgisi kurallarının öğrenilmesi ve bu kuralların metinlerin anlaşılmasında kullanılması büyük önem kazanmıştır. Dolayısıyla, dilbilgisi-çeviri metodu, bu bölgelerde Arapça öğretiminin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Ülkemizde de bu metot,

İmam-Hatip liseleri, İlahiyat fakülteleri, Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı eğitim merkezleri ve medrese gibi resmî ve özel kurumlarda Arapça öğretiminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu durum, bahse konu yöntemin günümüzde bile etkinliğini koruduğunu göstermektedir.⁵

Dilbilgisi-çeviri yöntemi, dil öğreniminde geleneksel bir yaklaşımdır. Bu yöntemde öğretmen, dersin merkezinde yer alarak öğrencilere gramer kurallarını doğrudan aktarır. Öğrenilen metinler, öğrencinin ana diline çevrilerek anlamlandırılır ve bu sayede dilin yapısal özellikleri sistematik bir şekilde öğretilir. Öğrenme süreci genellikle sınıfta gerçekleşir ve önceden belirlenmiş bir müfredat takip edilir. Bu yöntemde okuma ve yazma becerilerine vurgu yapılırken, konuşma ve dinleme becerileri göreceli olarak ihmâl edilir. Bu durum, öğrencilerin dilbilgisi temellerini öğrenmelerine ve kısa sürede okuma-yazma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olsa da günlük hayatta dil kullanmanın en önemli yönlerinden biri olan konuşma becerisinin yeterince geliştirilememesine neden olur. Ayrıca, dil sadece kurallar bütünü olarak görüldüğü için anlam ve bağlam yeterince vurgulanmaz; bu nedenle öğrenciler, öğrendikleri dili gerçek hayatta kullanmakta zorlanırlar.⁶

db | 515

Medreseden Fakülteye: Muhâdese Becerisinde Yaşanan Sorunlar

Osmanlı medreselerinden⁷ günümüze kadar süregelen bir gelenek olarak, İslamî ilimlerin öğretildiği kurumlarda Arapça eğitiminde, dilbilgisi-çeviri yöntemi benimsenmiştir. Pratik dil kullanımına yönelik çalışmalar ise ikinci planda tutulmuştur. II. Meşrutiyet sonrası yapılan reform girişimleri ve Darü'l-hilâfeti'l-aliyye gibi kurumların tesis edilmesiyle pratik Arapça eğitime yönelik bazı adımlar atılsa da, bu çabalar medreselerin kapatılmasıyla sonuçsuz kalmıştır.⁸ Günümüz İlahiyat ve İslamî İlimler fakülteleri ile diğer eğitim kurumlarında da benzer bir durumla karşılaşmaktadır. Öğrenciler,

⁵ Yaşar Seracettin Baytar, “Belli Başlı Dil Öğretim Metotları Ve Bunların Arap Dili Öğretimi Açısından Eleştirel Değerlendirmesi”, *Ekev Akademi Dergisi* 67 (2016), 319.

⁶ Ruşdî Ahmed Tu'ayme, *el-Merci' fi ta'lîmi'l-luga'l-'Arabiyye li'n-nâtikine bilugâtin uhrâ* (Mekke: Ma'hedü'l-luga'l-'Arabiyye, ts.), 354-356.

⁷ Sümevra Bolat, “Osmanlı Döneminde Pratik Arapça Öğretimine Mükâlemetü'l'Arabî ve't-Türkî Adlı Eser Özeline Genel Bir Bakış”, *Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 10/2 (2023), 403.

⁸ Bolat, “Osmanlı Döneminde Pratik Arapça Öğretimine Mükâlemetü'l'Arabî ve't-Türkî Adlı Eser Özeline Genel Bir Bakış”, 411-412.

Arapça metinleri analiz edebilme becerisi kazansalar da muhâdese⁹ ve yazma becerilerinde yetersiz kalmaktadırlar. Bu durum, Arapça eğitiminin temel gâyesinin, dinî metinleri anlamaya indirgenmesi ve pratik iletişim becerilerinin göz ardı edilmesiyle açıklanabilir. Söz konusu eğitim merkezlerinde Arapçanın öğretilmesinin temel gerekçesi, bu alanlardaki bilimsel çalışmalarda kullanılan asıl dilin Arapça olmasıdır. Ancak, bu eğitimin odak noktası genellikle dilin yapısal özelliklerine yönelik olup, pratik kullanımına yeterince önem verilmemektedir. Bu durum, öğrencilerin Arapça muhâdese ve yazma becerilerinin gelişmesini engellemekte ve Arapçayı sadece dinî metinleri anlamak için kullanılan bir araç olarak görmelerine neden olmaktadır.¹⁰

Arapça konuşma becerisini kazanma sürecinde öğrenciler, dilin yapısı, kültürel farklılıklar ve öğrenme ortamı gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanan bazı engellerle karşılaşmaktadır.¹¹ Araştırmalara göre, öğrencilerin en sık karşılaştığı sorunlar şunlardır:¹²

- **Dilbilgisi ve sözcük bilgisi eksiklikleri:** Arapçanın karmaşık gramer yapısı ve geniş kelime hazinesi, öğrencilerin cümle kurma ve doğru kelimeleri seçme becerilerini sınırlamaktadır. Özellikle ikilik (تثنية), dişilik (تأنيث) gibi dilin kendine özgü özellikleri, ana dilde genelde karşılığı olmayan kavramlar olduğu için öğrencileri zorlamaktadır.

- **Konuşma pratiği eksikliği:** Okul dışında Arapça konuşma fırsatı bulamayan öğrenciler, dil becerilerini geliştirmekte zorlanmaktadır. Arapça konuşanlarla etkileşim kurma imkanı bulamamak, konuşma akıcılığını ve özgüvenini olumsuz etkilemektedir.

⁹ Muhâdese, dilbilgisi kurallarına uygun cümleler kurarak, duygu ve düşünceleri net ve anlaşılır bir şekilde ifade etme becerisini ifade eder. Bk. Dalyâ Abdülcevvâd Hasan, *İstihdâm istirâciyyeti't-ta'allümi'z-zâtî litenmiye mehârâti't-tehâddüs ledâ dârisi'l-luga'l-'Arabiyye en-nâtikîne bigayrihâ (el-müsteve'l-evvel ünmûzecen)* (İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 125.

¹⁰ Orhan Oğuz, "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfından Sonra Arapça Öğretiminde Kesintiye Uğraması Sorunu", *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi* 10/2 (ts.), 453-454.

¹¹ Musa Yıldız - Ersin Çilek, "Arapça Konuşma Öğretiminde Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi", *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40/1 (30 Nisan 2020), 166-174.

¹² es-Sülemî, "Su'ûbât ta'limi mehârâti'l-muhâdese linnâtikîne bigayri'l-'Arabiyye bicâmi'a Ümmi'l-kurâ", 42-50.

- **Motivasyon eksikliği:** Hata yapma korkusu, konuşma isteğinin olmaması ve başarı algısının düşük olması gibi etkenler, öğrencilerin motivasyonunu düşürmekte ve öğrenme sürecini yavaşlatmaktadır.
- **Öğretim yöntemleri:** Öğretmenin çeşitli eğitim yöntemlerinden yeterince yararlanmaması, derslerin öğrenci merkezli olmaması ve kapalı kavramların yeterince açıklanmaması, öğrencilerin öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir.

Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'deki yabancı dil öğretimi, sistematik bir politikadan yoksun olması nedeniyle çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır. Yurtdışı kaynaklı, öğrenci merkezli olmayan öğretim programları, dilbilgisi odaklı yaklaşımlar, yetersiz ders saatleri ve sınırlı uygulama fırsatları, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerini engellemektedir. Öğretmen yetersizliği, öğrenci motivasyon eksikliği ve dil öğrenme ile edinme arasındaki farkın göz ardı edilmesi de bu sorunları derinleştirmektedir. Ayrıca, doğal öğrenme ortamlarından mahrum bir eğitim sistemi, dil edinimi sürecinde önemli bir eksikliğe neden olmaktadır. Bu durumun düzeltilmesi için, öğrenci merkezli, iletişimi ön planda tutan ve öğretmenlerin sürekli gelişimini destekleyen bir dil öğretim politikası benimsenmelidir.¹³ Bahsi geçen sorunların çözümü için öğrenciyi merkeze alan ve iletişim odaklı modern bir dil öğretim politikasına başvurulabilir. Bu politika, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden, farklı öğrenme stillerine hitap eden ve gerçek hayatta kullanabilecekleri dil becerilerini geliştirmelerini mümkün kılan yöntemleri içermelidir. Bu bağlamda, mobil öğrenme¹⁴ çerçevesinde yapay zekâ tekno-

¹³ Mustafa Durmuşçelebi - Yıldız Suna, "Türkiye'de Yabancı Dil Öğrenme-Öğretme Problemine İlişkin Yapılan Çalışmaların Derlenmesi", *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 3/5 (2013), 20-21; Atik Aydın, "İlahiyat Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Arapça Eğitimi Hakkındaki Görüşleri", *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 11/1 (30 Haziran 2020), 44-45.

¹⁴ Mobil öğrenme, mobil cihazlar (akıllı telefonlar, tabletler vb.) aracılığıyla, zaman ve mekan kısıtlamalarından bağımsız olarak gerçekleştirilen, öğrenci merkezli bir eğitim yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunarak, bilgiye istedikleri zaman ve yerde erişim imkanı sağlar. Bk.: Nilgün Özdamar Keskin, "Mobil Öğrenme Teknolojileri ve Araçları", ed. Mustafa Akgül vd. (XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Muğla Üniversitesi Basımevi, 2011), 2/492.; Mobil öğrenmenin öne çıkmasının başlıca nedenleri arasında; teknolojinin günlük hayatın bir parçası haline gelmesi, insanların sürekli hareket halinde olması ve öğrencilerin aktif öğrenme yöntemlerine olan ilgisi gösterilebilir. Mobil öğrenmenin avantajları oldukça fazladır. Öğrencilere esneklik sağlayarak, zaman ve mekan kısıtlamalarından bağımsız öğrenme imkanı sunar. Kişiselleştirilmiş içeriklerle öğrencile-

lojileri ve özellikle de ChatGPT, öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunarak dil öğrenme sürecini daha etkili ve verimli hale getirebilir.

ChatGPT ve Eğitimdeki Rolü

Son yıllarda yapay zekâ alanındaki gelişmeler, özellikle doğal dil işleme alanında önemli dönüm noktaları meydana getirmiştir. Bu gelişmelerin en bariz örneklerinden biri, OpenAI tarafından geliştirilen ChatGPT gibi dil modelleri olmuştur. ChatGPT, geniş bir veri üzerinde eğitilmiş ve insan benzeri metinler üretme yeteneğiyle öne çıkan bir yapay zekâ modelidir. Bu model, kullanıcıların sorularını anlama ve bu sorulara tutarlı ve bilgiye dayalı yanıtlar verme becerisine sahiptir. ChatGPT, sadece bir sohbet robotu değil; araştırmacılar, öğrenciler ve diğer kullanıcılara da hitap eden bir araçtır. ChatGPT'nin başarısı, büyük ölçüde temel alındığı GPT mimarisinin gücüne dayanmaktadır. GPT modelleri, bir sonraki kelimeyi tahmin etme yeteneğine sahip oldukları için, oldukça akıcı ve tutarlı metinler oluşturabilmektedirler. OpenAI tarafından daha sonra geliştirilen GPT-4, ChatGPT'nin yeteneklerini bir üst seviyeye taşımıştır. GPT-4, uzun ve karmaşık metinleri anlayıp üretebilme, görsel ve işitsel verileri işleyebilme ve farklı görevleri aynı anda yerine getirebilme gibi hizmetler sunmaktadır.¹⁵ ChatGPT'nin en önemli özelliklerinden biri de sesli asistandır. ChatGPT Plus abonelerine özel olarak sunulan bu özellik, doğal dil işleme ve ses tanıma teknolojileri kullanılarak geliştirilmiş yapay zekâ tabanlı bir sesli asistandır. ChatGPT sesli asistan, kullanıcıların sesli komutlarını metne dönüştürüp analiz ederek ve uygun bir yanıt üreterek çalışır. Üretilen bu yanıt, sesli hale getirilerek kullanıcıya sunulur. Sistemin en

518| db

rin farklı öğrenme stillerine hitap eder. Öğrenciler arasında ve öğretmenlerle etkileşimi artırarak daha sosyal bir öğrenme ortamı oluşturur. Ayrıca, eğitim fırsatlarına erişimi kolaylaştırarak eğitimde eşitliği destekler. Mobil öğrenmenin eğitim süreçlerine katkıları da oldukça önemlidir. Formal, informal ve non-formal öğrenme ortamlarında kesintisiz öğrenmeyi destekleyerek, öğrencilerin bilgiye ulaşımını kolaylaştırır. Öğrenci performansını anlık olarak değerlendirerek, öğrenme sürecinin daha etkili hale gelmesini sağlar. Gerçek hayat senaryolarına dayalı öğrenmeyle öğrencilerin daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesine yardımcı olur. Bk.: Aras Bozkurt, "Mobil öğrenme: her zaman, her yerde kesintisiz öğrenme deneyimi", *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 1/2 (10 Ağustos 2015), 69-70.

¹⁵ Bk. Ali Murat Kırık - Vahdet Özkoçak, "Medya Ve İletişim Bağlamında Yapay Zekâ Tarihi Ve Teknolojisi: Chatgpt Ve Deepfake İle Gelen Dijital Dönüşüm", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 58 (27 Haziran 2023), 78-79; ayrıca detaylı bilgi için bk. AI-Pro Ekibi, "Yapay Zekanın Tarihi: Turing'in Teorilerinden ChatGPT'nin Atılımına", *AI-Pro* (Erişim 27 Ekim 2024).

önemli avantajları arasında doğal etkileşim, çok yönlü kullanım, sürekli öğrenme ve kişiselleştirme özellikleri yer alır. ChatGPT, ev otomasyonu, bilgi arama, dil öğrenme ve eğlence gibi birçok alanda kullanılabilir.¹⁶

Ünlü psikolog Jerome Bruner’a göre eğitimin temel amacı, sürekli değişen bir dünyada bireylerin etkili öğrenme becerileri kazanmalarını sağlamaktır. Pedagojik araştırmalar da öğrenmenin etkili yolunun bireylerin kendi deneyimleri üzerinden öğrenmeyi keşfetmeleri olduğunu göstermektedir.¹⁷ Yapay zekâ teknolojileri, bu vizyonu gerçekleştirmek için güçlü bir araç olarak öne çıkar. Yapay zekâ, öğrencilerin bilgiyi keşfetme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Bu teknolojilerin eğitim alanındaki entegrasyonu, öğretmenlerin iş yükünü azaltırken, öğrenci merkezli bir yaklaşımı destekleme potansiyeline sahiptir. Özellikle ChatGPT gibi dil modelleri, ders planlama, içerik oluşturma ve öğrenci değerlendirme gibi görevlerde öğretmenlere yardımcı olarak, daha etkili ve verimli bir eğitim süreci sunabilir. Bu araç, öğretmenlerin öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmalarına olanak tanıyabilir.¹⁸ Dolayısıyla söz konusu teknoloji, öğrenci merkezli eğitim anlayışını destekleyerek, eğitime katkı sağlayabilir. Özellikle bireysel çalışma¹⁹ ve bireyselleştirilmiş öğrenme²⁰ (التعلم الذاتي)²¹ modelleri bağlamında belirli bir potansiyel sunduğu ifade edilebilir.

¹⁶ Bk.: Veyis Özen Ertuğ, “ChatGPT Gelişmiş Ses Modu Herkese Açıldı!”, *shiftdelete.net* (02 Ekim 2024); Ezgisü Ögenler Yüksel, “ChatGPT’nin Yeni Sesli Asistanı Kullanıma Açıldı”, *Webtekno.Com* (9 Ekim 2024).

¹⁷ Hasan, *İsithdām istirâciyyeti’t-ta’allümi’z-zâtî litenmiye meharâti’t-tehâddüs ledâ dârisi’l-luga’l-‘Arabiyye en-nâtikîne bigayrihâ (el-müsteve’l-evvel ünmûzecen)*, 18.

¹⁸ AI-Pro Ekibi, “Öğretmenlerin Öğretim Becerilerini Geliştirmek İçin ChatGPT’yi Kullanmanın 25 Yolu”, *AI-Pro* (Erişim 27 Ekim 2024).

¹⁹ Bireysel çalışma, öğrencilere öz düzenleme becerilerini geliştirme imkanı sunan, öğrenme sürecinin aktif bir katılımcısı olmalarını sağlayan bir pedagojik yaklaşımdır. Bu yöntemde, öğrenciler, kişiselleştirilmiş öğrenme materyalleri ve teknolojik araçlar aracılığıyla kendi öğrenme hızlarına ve ilgi alanlarına uygun bir eğitim deneyimi yaşarlar. Bireysel çalışmanın en önemli avantajlarından biri, öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini takip etme ve eksikliklerini tespit etme imkanı vererek, öğrenme motivasyonlarını artırmasıdır. bk.: Necdet Aykaç, *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri* (Ankara: Naturel Yayınları, 2005), 115.

²⁰ Bireysel çalışma yönteminde kullanılan bazı teknikler vardır. Bunlardan biri, bireyselleştirilmiş öğretimdir. Arapça literatürde sıklıkla “التعلم الذاتي” terimi ile ifade edilen bu yaklaşım, öğrencilerin öğrenme süreçlerini kişiselleştirerek, öğrenme etkinliklerinin öğrencinin ilgi alanları, öğrenme stili ve önceki bilgileri doğrultusunda düzenlendiği bir öğretim modelidir. bk.: Birol Vural, *Öğretim - Teknik ve Etkinlikler* (İstanbul: Hayat Yayınları, 2004), 168.

Bu bağlamda, ChatGPT'nin eğitim sürecine olan olası etkileri, programın güçlü ve zayıf yönleri²² üzerinden, şu şekilde değerlendirilebilir:

Avantajlar	Eğitim Sürecine Yansıması
Anlık Geri Bildirim	ChatGPT, öğrencilere anlık geri bildirim sağlayarak öğrenme sürecini hızlandırabilir ve etkili hale getirebilir.
Bilgiye Hızlı Erişim	Geniş bir bilgi tabanına sahip olan ChatGPT, öğrencilerin aradıkları bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmalarını sağlayabilir.
Kişiselleştirilmiş Öğrenim	ChatGPT, kullanıcıların geçmiş etkileşimleri ve tercihleri doğrultusunda kişiselleştirilmiş yanıtlar üretebilmektedir. Bu sayede, öğrenciler kendilerini daha iyi anlaşılmış hissederek daha tatmin edici bir iletişim deneyimi yaşayabilirler.
Hata Tespiti ve Düzeltme	ChatGPT, metin tabanlı içerikleri analiz ederek yazım hataları, dilbilgisi yanlışları ve mantık hatalarını tespit edebilmekte ve düzeltebilmektedir. Bu sayede, öğrencilerin daha etkili ve doğru bir iletişim kurmalarına yardımcı olabilir.
Erişilebilirlik ve Esneklik	ChatGPT, internet bağlantısı olan herhangi bir cihazdan erişilebilir. Bu durum, geleneksel dil kurslarına erişimi olmayan veya bu kurslara zaman ayırmakta zorlanan öğrenciler için faydalı olabilir.
Motivasyon ve Etkileşim	ChatGPT'nin en dikkat çekici özelliklerinden biri, kullanıcı sorularına neredeyse anında cevap vermesidir. Bu özelliği, dil öğrenme sürecinde öğrencilerin motivasyonunu artırmada ve etkileşimi güçlendirmede önemli bir rol oynayabilir.

²¹ “التعلم الفردي” terimi de bireyselleştirilmiş öğretimi ifade etse de, her birinin vurguladığı boyutlar farklıdır. “التعلم الذاتي” öğrencinin kendi öğrenme sürecini bağımsız olarak yönetmesine odaklanırken “التعلم الفردي” bu sürecin genellikle bir uzman rehberliğinde gerçekleştirildiğini ifade eder. Bk.: Hasan Muhammed Câsim, “Ta'allümü'l-luga'l-'Arabiyy -zâtiyyen meşâkil ve hulûl- (minassatü AlifBee ünûmûzecen)”, (2023), 112.

²² Ahmet Koçyiğit - Abdülhakim Bahadır Darı, “Yapay Zekâ İletişiminde ChatGPT: İnsanlaşan Dijitalleşmenin Geleceği”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/2 (31 Temmuz 2023), 434-435; Gül Şenyaman, “Arapça yabancı dil öğretiminde yapay zekânın geleceği: ChatGPT örneği”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 33 (26 Nisan 2023), 1068-1069.

Dezavantajlar	Eğitim Sürecine Yansıması
Bağlam Sınırlılığı	ChatGPT, insan dilindeki nüansları, mizahı ve sosyal bağlamları tam olarak anlamayabilir. Bu durum, öğrenci-ChatGPT etkileşiminde yanlış anlaşılmalara yol açabilir.
Etik Sorunlar	ChatGPT, önyargılı veya ayrımcı içerikler üretebilir. Ayrıca, öğrencilerin mahremiyetini ihlâl edebilecek bilgiler toplanabilir.
Yanlış Bilgi Riski	ChatGPT, büyük bir metin verisi üzerinde eğitilir. Bu veriler arasında yanlış, eksik veya güncel olmayan bilgiler de bulunabilir. Öğrencilerin doğru bilgiye ulaşabilmeleri için kaynakların dikkatli seçilmesi ve ChatGPT'nin yanıtlarının doğrulanması önemlidir.
Disiplin Gereksinimi	ChatGPT ile dil öğreniminde verimlilik için disiplinli bir çalışma planı oluşturmak ve bu plana bağlı kalmak gerekir. Aksi halde istenen sonuçlara ulaşmak zorlaşır ve öğrenme süreci uzayabilir.
Etkileşim Yetersizliği	ChatGPT, konuşma pratiği sırasında duygusal ve beklenmedik tepkileri içeren gerçekçi insan etkileşimlerini taklit etme konusunda henüz yeterli bir seviyede değildir. Bu durum, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamada ve motivasyonlarını artırmada yetersiz kalabilir.
Erişilebilirlik	ChatGPT'nin kullanılabilmesi için internet bağlantısına ihtiyaç vardır. Ayrıca sesli asistan, ChatGPT Plus abonelerine özel olup ücretlidir. Diğer kullanıcılara ise sınırlı bir hizmet sunuyor. Bu durum, ChatGPT'nin eğitimde kullanılmasının erişilebilirliğini sınırlandırabilir.

Yukarıdaki verilen bilgiler incelendiğinde, avantajlar bağlamında ChatGPT'nin, öğrenme süreçlerini hızlandırma, bilgiye hızlı erişim sağlama ve kullanıcıya kişiselleştirilmiş bir öğrenim deneyimi sunma gibi önemli katkılar sunabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca, yazım ve dil bilgisi hatalarını tespit ve düzeltme yetkinliği, öğrenme süreçlerine olumlu bir katkı sağlamakta; erişilebilirliği ise zaman ve mekân sınırlamalarını aşarak öğrenciler için esnek bir öğrenim ortamı vadetmektedir. Bununla birlikte, motivasyon ve etkileşim artırıcı özellikleri, bilhassa dil öğreniminde öğrencilerin daha etkin bir şekilde ilerlemelerine yardımcı olabilir.

Diğer taraftan, dezavantajlar da dikkate alınmalıdır. ChatGPT'nin bağlam sınırlılıkları, yanlış bilgi üretme riski ve etik sorunlar gibi yönleri, dikkatli bir değerlendirmeyi ve kullanım süreçlerinde hassas bir yaklaşımı gerektirmektedir. Özellikle, gerçek insan etkileşimlerini tam anlamıyla taklit edememesi ve duygusal tepkileri anlamada yetersiz kalması, öğrenme süreçlerinde bazı eksikliklere yol açabilir. Ayrıca, internet bağlantısına bağımlılık ve ücretli

hizmetlere erişim gerekliliği, teknolojinin eğitimde yaygın bir şekilde kullanılabilirliğini sınırlayan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, ChatGPT'nin eğitim süreçlerinde etkili bir araç olarak değerlendirilebilmesi, disiplinli bir çalışma planı, sağlam bir denetim mekanizması ve bilgi kaynaklarının dikkatli bir şekilde doğrulanması ile mümkün olacaktır.

ChatGPT ile Arapça Konuşma Pratiği

Dil öğretiminde konuşma becerilerinin geliştirilmesi, geleneksel yöntemlerin çoğunlukla yetersiz kaldığı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, sözlü iletişimin yalnızca kelimelerin sıralanmasından ibaret olmadığını, aynı zamanda duygu ve düşüncelerin etkili bir biçimde aktarılmasını gerektiren çok yönlü bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Konuşma becerilerinin geliştirilmesi, bireylerin dilbilgisi kurallarını öğrenmenin ötesinde, gerçek hayat bağlamında kullanabilecekleri bir pratik alanına sahip olmalarını ve bu süreçte kültürel unsurları da içeren geniş bir kelime hazinesi edinmelerini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, konuşma becerisi, bireyin hem dilsel yeteneklerini hem de sosyal becerilerini bir araya getiren kapsamlı bir süreçtir.²³

Fakat, Arapça öğrenim sürecinde sözlü ifade becerisinin geliştirilmesi, birçok öğrenci için önemli bir güçlük olarak kendini göstermektedir. Yapılan bazı araştırmalar, sözlü sınavlarda karşılaşılan hataların analiz edilmesi yoluyla, bu alandaki temel eksikliklerin tespit edilmesine imkân sağlamıştır. Öğrencilerin sözlü anlatım sırasında en sık karşılaştıkları hatalar arasında kelime eksikliği, morfolojik ve i'râb hataları, anlaşılamayan ifadeler, bağlam dışı sözcük kullanımları, telaffuz eksiklikleri ve seslerin doğru ayırt edilememesi gibi hususlar yer almaktadır. Özellikle müzekkerlik-müenneslik uyumu ile mübteda-haber ve fiil-fâil ilişkilerindeki sorunlar, dilin yapısal özelliklerine uyum sağlama noktasında eksiklikler bulunduğunu göstermektedir. Bu durumun temel sebepleri arasında, kelime bilgisinin sınırlı olması, dilbilgisi kurallarının yeterince kavranmaması ve özellikle düzenli konuşma pratiği yapılmaması sayılabilir.²⁴

²³ Yusuf Şahin vd., *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi* (Konya: Eğitim Yayınevi, 2013), 123.

²⁴ Cihaner Akçay, "Arapça Konuşma Öğretiminde Hata Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi", 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum* 5/15 (01 Aralık 2016), 111-120.

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, dil eğitimi alanında da birtakım değişimlerin yaşandığı gözlemlenmektedir. Özellikle metaverse gibi sanal ortamlar ve yapay zekâ temelli araçlar, öğrencilere geleneksel yöntemlerin ötesinde yeni ve etkileşimli öğrenme deneyimleri sunmaktadır. Metaverse, öğrencilere fiziksel sınırlamalardan bağımsız olarak istedikleri zaman ve istedikleri yerde dil öğrenme fırsatını tanımaktadır. Öğrenciler, bu sayede, sanal şehirlerde dolaşıp insanlarla etkileşim kurarak ve gerçek hayattaki diyalogları taklit ederek, hedef dildeki dört beceriyi (konuşma, dinleme, okuma, yazma) eş zamanlı olarak geliştirebilirler. Böylece dil öğrenim sürecini daha eğlenceli ve verimli hale getirirken, aynı zamanda kültürel farkındalıklarını da artırabilirler.²⁵

Yapay zekâ teknolojileri de dil eğitiminde önemli bir role sahiptir. Özellikle ChatGPT gibi doğal dil işleme modelleri, öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunma potansiyeliyle öne çıkar. Arapça gibi zengin dillerde, ChatGPT sesli asistan, öğrencinin seviyesine ve ihtiyaçlarına göre özel olarak tasarlanmış konuşma egzersizleri ve anlık geri bildirimler sağlayarak telaffuz ve akıcılık becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Konuşma pratiğinin Arapça öğrenimindeki merkezi rolü göz önüne alındığında, bu araçlar, öğrencilere gerçekçi bir dil öğrenme ortamı sunarak öğrenme süreçlerini daha iyi hâle getirebilir. Ancak, yapay zekânın sınırlamaları ve insan etkileşiminin önemi göz ardı edilmemelidir. ChatGPT, geleneksel öğretim yöntemlerini tamamlayıcı bir araç olarak kullanıldığında, öğrencilerin hem dilin yapısal özelliklerini öğrenmelerine hem de dili doğal bir bağlamda kullanma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu bağlamda, öğrencilerin yapay zekâ destekli araçlarla etkileşim kurarken aynı zamanda eğiticilerden bireysel destek almaları, daha etkili bir öğrenme süreci sağlayacaktır.

Sonuç olarak; ChatGPT sesli asistan, öğrencilerin Arapça konuşma becerilerinde önemli ilerlemeler kaydetmelerine yardımcı olabilir. Ancak, bu teknolojinin eğitim süreçlerine entegrasyonunda, pedagojik ilkelerin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Aksi halde, istenen öğrenme çıktılarına ulaşılmaması ve hatta öğrenme sürecinin olumsuz etkilenmesi riski taşıyabilir.²⁶ Bu nedenle, bireysel öğretimin potansiyelini tam olarak gerçekleştirebilmek için iyi bir plan-

²⁵ Nevin Akkaya, Şengül Ladin, “Metaverse ve Dil Eğitimi”, *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 5/2 (2022), 319.

²⁶ Aykaç, *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*, 21.

lama yapılmalıdır.²⁷ Bu bağlamda, ChatGPT sesli asistan ile Arapça konuşma pratiğini daha verimli hale getirmek için aşağıdaki örnek kılavuz önerilebilir:

a- Günlük Konuşma Rutinleri

Tekrarlama, öğrenme sürecinin en kritik aşamalarından biridir. Aralıklı tekrarlar ve çeşitli öğrenme materyallerinin kullanımı, hafızada uzun süreli ve daha güçlü izler bırakır.²⁸ Günlük konuşma rutinleri ise dil becerilerinin gelişmesini ve akıcı konuşmayı sağlar. Öğrencilerin her gün belirli bir süre, örneğin 30 dakika, boyunca ChatGPT sesli asistan ile Arapça konuşma pratiği yapmaları, dilin akıcılığını artırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrenilen kavramların pekişmesine de yardımcı olur. Bu pratik, öğrencilerin dil becerilerini günlük yaşamlarına entegre etmelerine ve doğal bir iletişim ortamı oluşturmalarına olanak tanır. Rutin, belirli bir yapı ve düzen sağladığı için öğrenme sürecinde sürekliliği destekler. Ayrıca, her gün belirlenen konular üzerinde konuşmak, öğrencilerin kelime dağarcıklarını genişletirken dilbilgisi yapılarını da tatbik etmelerini sağlar. Dolayısıyla, günlük konuşma rutinleri hem bireysel öğrenme süreçlerini destekleyen hem de genel dil becerilerini geliştiren temel bir strateji olarak değerlendirilebilir.

b- Farklı Konular Üzerinde Pratik Yapma

Dilbilgisi-çeviri yöntemiyle yürütülen Arapça eğitimi, öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini ön planda tutarak, günümüzün iletişim odaklı dünyasında giderek önem kazanan sözlü iletişim becerilerini yeterince geliştirememektedir. Dolayısıyla bu yöntem, öğrencilerin Arapçayı aktif olarak kullanma ve gerçek iletişimde başarılı olma melekelerini sınırlamaktadır.²⁹ Geleneksel ve modern eğitim kurumlarındaki Arapça müfredatları, genellikle eski metinlere ve sınırlı konulara dayalı olup, öğrencilerin güncel konular hakkında Arapça konuşma pratiği yapmalarına olanak tanımadığı görülmektedir. Halbuki, Arapça dil öğreniminde öğrencilerin çeşitli konularda özgün fikirlerini ifade etmelerine ve farklı bakış açılarını değerlendirmelerine olanak tanıyan pratik yapma etkinlikleri büyük önem taşımaktadır. ChatGPT sesli asistan, bu ihtiyacı karşılamada etkili bir araç olarak, öğrencilerin Arapçayı aktif bir şekilde kullan-

²⁷ Vural, *Öğretim - Teknik ve Etkinlikler*, 167-168.

²⁸ Mehmet Zeki Aydın, *Din Öğretiminde Yöntemler* (Ankara: Nobel, 2009), 8.

²⁹ Tu'ayme, *el-Merci' fi ta'lîmi'l-luga'l-'Arabiyye li'n-bâtikine bilugâtin uhrâ*, 355.

malarını ve farklı temalarda iletişim pratiği yapmalarını destekleyebilir. Bu platform, dilbilgisi yapıları ve kelime dağarcığını farklı bağlamlarda uygulama fırsatı sunarak, sözlü iletişim becerilerinin gelişimini teşvik edebilir. ChatGPT sesli asistan, öğrencilerin çeşitli temalarda çalışmasını sağlayan esnek bir alan sunabilir. Uygulama, öğrencilerin günlük yaşam, iş, kültürel meseleler ve akademik tartışmalar gibi çeşitli temalarda diyaloglar geliştirmelerini destekleyerek dilin çok yönlü kullanımına yönlendirebilir. Bu yaklaşım, öğrencilerin sadece kelime dağarcığını genişletmekle kalmaz, aynı zamanda farklı bağlamlarda dilin işleyişini anlamalarına yardımcı olabilir.

c- Hedef Belirleme

Hedef, bireyin belirli bir zaman diliminde ulaşmayı amaçladığı, ölçülebilir bir performans durumudur. Davranış ve duyguları şekillendiren hedefler, bireyin motivasyonunu artırır ve çabalarını yönlendirir. Hedef belirleme süreci, bireyin başarı kriterlerini netleştirmesine ve geleceğe yönelik planlar yapmasına yardımcı olur.³⁰ Dolayısıyla, hedef belirleme, dil öğrenim sürecinde odaklanmayı ve motivasyonu artıran önemli bir stratejidir.

Öğrencilerin Arapça konuşma pratiği yaparken, haftalık veya aylık belirli hedefler koymaları, ilerlemelerini izlemelerine ve gelişimlerini somut bir şekilde değerlendirmelerine olanak tanır. Bu hedefler, kelime dağarcığını genişletmek, telaffuz becerilerini geliştirmek veya belirli bir konu hakkında daha derinlemesine bilgi sahibi olmak gibi çeşitli alanlarda olabilir. ChatGPT sesli asistan, bu hedeflerin takibini kolaylaştırarak ve kişiselleştirilmiş geri bildirim sunarak öğrencilerin motive olmasını sağlayabilir.

d- Geri Bildirim ve İyileştirme

Öğrencilerin çalışmalarına yönelik verilen her türlü geri bildirim, onların motivasyon düzeylerini artırmada ve öğrenme süreçlerini destek olmada kritik bir öneme sahiptir.³¹ Geri bildirim ve iyileştirme, dil öğrenim sürecinin içinde yer alan önemli unsurlardır.

³⁰ İbrahim Durmuş, “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Rekabet ve Hedef Belirleme Yaklaşımları: Ölçek Geliştirme Araştırması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 15/41 (28 Şubat 2024), 16-17.

³¹ Eyyup Coşkun - Mehmet Tamer, “Yazma Eğitiminde Geri Bildirim Türleri ve Kullanımı / Types and Use of Feedback in Writing Education”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/32 (30 Aralık 2015), 339.

ChatGPT sesli asistan ile yapılan pratikler sonrasında alınan geri bildirim, öğrencilerin dil becerilerini değerlendirmelerine ve hangi alanlarda gelişmeleri gerektiğini anlamalarına yardımcı olabilir. Bu geri bildirimler, telaffuz hatalarını düzeltme, dilbilgisi yapılarında daha fazla hassasiyet sağlama ve kelime kullanımı konusundaki eksiklikleri giderme fırsatı sunar.³² Öğrenciler, belirli bir alanda aldıkları geri bildirimleri dikkate alarak pratiklerine yön verebilir ve daha etkili bir öğrenme süreci geçirebilirler. Ayrıca, sürekli iyileştirme çabaları, öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri için bir motivasyon kaynağı oluşturur; bu süreçte, öğrenilen bilgilerin yeniden gözden geçirilmesi ve uygulanması, dilin daha derinlemesine kavranmasını sağlar.

e- Diyalog Alıştırmaları Yapma

Diyalog, iki veya daha fazla kişi arasında gerçekleşen karşılıklı konuşma eylemidir.³³ Dil öğreniminde diyalog alıştırmaları, öğrencilerin kendini ifade etme becerilerini geliştirmede önemli yöntemdir. ChatGPT ile gerçekleştirilen diyaloglar, öğrencilere etkileşimli bir öğrenme ortamı sunabilir. Bu sayede öğrenciler, kelime dağarcıklarını ve dilbilgisi yapılarını kullanarak belirli konular üzerinde düşüncelerini ifade etme fırsatı bulurlar. Ayrıca, diyalog alıştırmaları sayesinde öğrenciler, sorular sorarak ve yanıtlar vererek gerçek hayattaki iletişim becerilerini geliştirebilirler. Karşılıklı etkileşim, öğrencilerin dilin doğal akışını anlamalarına, dinleme becerilerini güçlendirmelerine ve kendilerine olan güvenlerini artırmalarına katkı sunar.

f- Farklı Kaynaklarla Destekleme

Öğrenme süreçlerinde devrim yaratan teyp, kaset, video, radyo, televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik araçlar, konuşma becerilerinin gelişiminde de vazgeçilmez bir role sahiptir. Bu araçlar sayesinde öğrenciler, dilin doğru kullanımı ve etkili iletişim kurma konusunda zengin bir deneyim kazanır. Özellikle, iyi örneklerle dolu ses ve görüntü kayıtları, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirerek konuşmalarını olumlu yönde etkiler.³⁴

³² Mehmet Bölükbaşı, "Arapça Öğretiminde Telkin Yönteminin Önemi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/65 (2019), 731-732.

³³ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı -Romanın Unsurları-* (İstanbul: Ötüken, 2012), 277.

³⁴ Bk. Duygu Uçgun, "Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 22/1* (2007), 61.

Arapça öğrenimi sürecinde, dil öğrenme deneyimini zenginleştiren ve hedeflenen dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olan çeşitli multimedya kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynaklar, öğrencilere farklı seviyelerde ve ilgi alanlarında hitap eden geniş bir içerik yelpazesi sunmaktadır. Başlangıç seviyesindeki öğrenciler, çocuk filmleri, animasyonlar veya altyazılı basit diziler izleyerek temel kelime dağarcıklarını oluşturabilir ve basit cümleleri anlamayı öğrenebilirler. Orta seviyede olanlar altyazılı veya dublajlı Arapça filmler ve diziler izleyerek daha karmaşık konuları kavrayabilir ve kelime dağarcıklarını genişletebilirler. İleri seviyedeki öğrenciler ise altyazısız içeriklere geçerek dinleme becerilerini geliştirebilir ve doğal konuşma akışına daha kolay adapte olabilirler. Netflix, Shahid ve MBC Shahid gibi platformlar, öğrencilere bu amaçla kullanabilecekleri geniş bir Arapça içerik havuzu sunmaktadır. Müzik, dil öğreniminde etkili bir araçtır. Arapça şarkılar, hem kelime dağarcığını zenginleştirmek hem de telaffuzu geliştirmek için kullanılabilir. Şarkı sözlerini takip etmek, kelimelerin anlamını öğrenmek ve şarkıları kendi sesiyle söylemek telaffuzu geliştirmeye yardımcı olabilir. Spotify ve Anghami gibi müzik uygulamaları, öğrencilerin kendi müzik listelerini oluşturmalarına ve istedikleri zaman Arapça şarkıları dinlemelerine olanak tanır. Podcastler, dinleme becerilerini geliştirmek ve farklı konularda bilgi edinmek için ideal bir araçtır.

Bu platformlar, ChatGPT gibi yapay zekâ araçlarıyla entegre edildiğinde daha etkili bir öğrenme deneyimi sunabilir. Örneğin:

- **Netflix ve ChatGPT:** Öğrenciler, izledikleri bir dizi ya da filmin diyaloglarını ChatGPT'ye kopyalayarak anlamadıkları kelimelerin açıklanmasını isteyebilir, i'râb analizini yapabilir ve diyaloglara dayalı sorular hazırlayarak kendilerini test edebilir. Ayrıca, bir diyalogda yer alan ifadelerin telaffuzunu geliştirmek için diyalogları yüksek sesle okuyabilir ve ChatGPT'den bu ifadeleri konuşma pratiği için kullanışlı cümlelere dönüştürmesini isteyebilir.
- **Spotify ve ChatGPT:** Öğrenciler, dinledikleri Arapça müziklerin sözlerini ChatGPT'ye yükleyerek anlamını öğrenebilir, sözlerin gramer analizini yapabilir ve belirli kelimelerin kullanımıyla ilgili alternatif cümleler isteyebilir. Bunun yanı sıra, şarkı sözlerini yorumlayarak bu sözler üzerinden konuşma pratiği yapabilir ya da ChatGPT'den bu şarkı sözlerine dayalı bir diyalog oluşturmalarını isteyerek doğrudan konuşma becerilerini geliştirebilir.

- **Podcastler ve ChatGPT:** Öğrenciler, dinledikleri bir podcastten önemli kısımları yazarak ChatGPT’den bu konular hakkında özet veya yorum isteyebilirler. Ayrıca, ChatGPT’den dinleme metnine dayalı deneme sınavı veya sorular hazırlamasını talep ederek öğrenme sürecini etkili hale getirebilirler. Bunun yanı sıra, podcastte geçen ifadeleri kullanarak konuşma pratiği yapabilir, ChatGPT’den bu ifadeleri içeren diyaloglar oluşturmasını ya da benzer ifadelerin farklı durumlarda nasıl kullanılabileceğini açıklamasını isteyerek konuşma becerilerini geliştirebilirler.

Ayrıca, Arapça sosyal medya platformları da öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimde bulunmalarına, günlük konuşma dilini öğrenmelerine ve farklı kültürlerden insanlarla tanışmalarına olanak tanıyabilir. Bu kaynakları kullanırken not almak, bilinmeyen kelimelerin anlamlarını araştırmak ve aynı içeriği tekrar tekrar dinlemek veya okumak öğrenme sürecini etkili kılabilir.

g- Uygulama

528| db

Öğrenilen dil bilgisi ve kelime dağarcığının kalıcı hale gelmesi ve etkili bir iletişim kurma becerisinin kazanılması için uygulamanın büyük önemi vardır. Arapça öğreniminde de bu durum farklı değildir. Öğrenilen bilgilerin günlük hayata aktarılması, dil becerilerinin gelişimini hızlandırır ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlar. Öğrenilen kelimeler ve ifadelerin günlük konuşmalarda aktif olarak kullanılması, dilin içselleştirilmesine ve akıcı hale gelmesine yardımcı olur. Bu noktada, geleneksel yöntemlerin yanı sıra yapay zekâ destekli araçların dil öğrenimine katkısı önem kazanır. ChatGPT, bir konuşma partneri olarak Arapça konuşma pratiği yapma konusunda etkili bir rol üstlenebilir. Örneğin:

- **Günlük Dil Takibi:** ChatGPT, öğrencilerin yazdıkları Arapça günlükleri okuyarak dilbilgisel hataları tespit edebilir ve daha doğru ifadeler önerebilir. Öğrenci, günlük yazma alışkanlığı ile ChatGPT’nin geri bildirimlerini birleştirerek yazma becerilerini geliştirebilir.

- **Kendi Kendine Konuşma Pratikleri:** Öğrenciler, ChatGPT ile belirli bir konuda diyalog oluşturabilir. Örneğin, öğrenci bir kafe siparişi vermek, birine yol tarifi sormak gibi durumları diyalog haline getirebilir ve ChatGPT, bunları daha gerçekçi hale getirecek şekilde yanıt verebilir.

- **Arapça Köşe:** ChatGPT, öğrencilerin oluşturduğu metinlere dayalı olarak önerilerde bulunabilir ve yeni kelimeler ekleyerek kelime dağarcığını genişletmelerine yardımcı olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Arapça konuşma becerisinin kazanılmasındaki en büyük engellerden biri, konuşma pratiği eksikliğidir. Bu sorunun çözümü için öğrenci merkezli, iletişim odaklı ve teknolojik yenilikleri içeren bir öğretim yöntemine başvurulabilir. ChatGPT gibi yapay zekâ destekli araçlar, bu açığı kapatma potansiyeli taşımaktadır. ChatGPT'nin, bireyselleştirilmiş ve esnek öğrenme deneyimleri sunma kapasitesi, öğrencilere zaman ve mekân kısıtlaması olmadan dil pratiği yapma fırsatı tanıyabilir. Bunun yanı sıra, doğru telaffuz, yazım ve dil bilgisi hatalarını tespit ederek hızlı geri bildirim sağlayabilmesi, dil öğreniminde pedagojik katkılar sunabileceğini göstermektedir. Yapay zekâ tabanlı bu araçların, anlık geri bildirim sağlaması, öğrencilerin hata yapma korkusunu azaltarak özgüven kazanmalarına katkı sunar. ChatGPT'nin, günlük yaşamda karşılaşılabilecek durumları taklit etme kapasitesi, dil kullanımını doğal bağlamlarda pratik etmeyi mümkün kılmaktadır. Örneğin, günlük konuşma diyalogları üzerinden yapılan çalışmalar, dilin işlevsel kullanımını güçlendirme açısından fayda sağlar. Ancak, ChatGPT'nin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için pedagojik planlama ve eğitmen rehberliği gerekmektedir. Ayrıca, bağlam sınırlılıkları ve yanlış bilgi üretme riski, bu teknolojinin kullanım süreçlerinde dikkatli bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır.

db | 529

Öneriler

- **Pedagojik Entegrasyon:** ChatGPT gibi yapay zekâ araçları, öğretmen rehberliğinde ve öğrenci merkezli bir öğretim planı çerçevesinde kullanılmalıdır. Örneğin, derslerde ChatGPT bir konuşma partneri veya dil bilgisi kontrol aracı olarak kullanılabilir.

- **Hibrit Öğrenme Modelleri:** ChatGPT, öğretmenlerin rehberliğinde kullanılacak hibrit öğrenme modellerine entegre edilmelidir. Bu modeller, yapay zekânın sağladığı bireyselleştirme ve esnek öğrenme avantajlarını öğretmen rehberliği ile birleştirerek daha etkili sonuçlar sağlayabilir.

- **Kapsayıcılık ve Erişilebilirlik:** Yapay zekâ tabanlı araçlar, düşük maliyetli veya ücretsiz kullanım modelleriyle daha geniş bir

öğrenci kitlesine sunulmalıdır. İnternet erişiminin sınırlı olduğu bölgeler için offline kullanım seçenekleri geliştirilmesi de önemlidir.

- **Eğitim Materyallerinin Çeşitlendirilmesi:** ChatGPT ile entegre çalışacak özgün Arapça eğitim materyalleri hazırlanmalıdır. Bu materyaller, öğrencilerin farklı seviyelerine uygun konuşma senaryoları ve diyalog temelli aktiviteler içermelidir.

- **Araştırma ve Geliştirme:** Yapay zekâ teknolojilerinin eğitimdeki etkisini artırmak için disiplinler arası iş birliği teşvik edilmelidir. Özellikle, ChatGPT'nin bağlam anlama ve kültürel referansları doğru kullanma kapasitesini geliştirecek çalışmalar öncelenmelidir.

- **Farklı Çalışmalar Yapma:** ChatGPT veya benzeri sesli asistan uygulamalarının kullanımını içeren bir deney tasarlanabilir. Bu deneyde, öğrencilerin belirli bir süre boyunca bu uygulamalarla konuşma pratiği yapmaları sağlanarak, uygulamanın konuşma becerileri üzerindeki etkisi ölçülebilir. Elde edilecek bulgular, yapay zekâ destekli araçların Arapça konuşma pratiğine sunduğu katkıyı nicel verilerle ortaya koyarak dil öğretimi alanında önemli bir kaynak sunabilir.

Kaynakça

- AI-Pro Ekibi. "Öğretmenlerin Öğretim Becerilerini Geliştirmek İçin ChatGPT'yi Kullanmanın 25 Yolu". *AI-Pro*. Erişim 27 Ekim 2024. <https://ai-pro.org/learn-ai/tutorials/25-ways-to-use-chatgpt-for-teachers-to-enhance-teaching-skills/>
- AI-Pro Ekibi. "Yapay Zekanın Tarihi: Turing'in Teorilerinden ChatGPT'nin Atılımına". *AI-Pro*. Erişim 27 Ekim 2024. <https://ai-pro.org/learn-ai/articles/the-history-of-ai-from-turings-theories-to-chatgpts-breakthroughs/>
- Akçay, Cihaner. "Arapça Konuşma Öğretiminde Hata Çözümlemesi ve Değerlendirmesi". *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum* 5/15 (01 Aralık 2016), 107-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/32169/356922>
- Akkaya, Şengül, Nevin, Ladin. "Metaverse ve Dil Eğitimi". *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 5/2 (2022), 314-326. <https://doi.org/10.52974/jena.1194504>
- Altıntaş, Muhammed Esat. "İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Bir Meta-Sentez Çalışması". *Eskiye* 52 (26 Mart 2024), 405-433. <https://doi.org/10.37697/eskiye.1410082>
- Aydın, Atik. "İlahiyat Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Arapça Eğitimi Hakkındaki Görüşleri". *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 11/1 (30 Haziran 2020), 33-57. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mesned/issue/55038/648792>
- Aydın, Mehmet Zeki. *Din Öğretiminde Yöntemler*. Ankara: Nobel, 4. Basım, 2009.
- Aykaç, Necdet. *Öğretim ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Naturel Yayınları, 2005.

- Baytar, Yaşar Seracettin. "Belli Başlı Dil Öğretim Metotları ve Bunların Arap Dili Öğretimi Açısından Eleştirel Değerlendirmesi". *Ekev Akademi Dergisi* 67 (2016), 315-338.
- Bolat, Sümeýra. "Osmanlı Döneminde Pratik Arapça Öğretimine Mükâlemetü'l'Arabî ve't-Türkî Adlı Eser Özelinde Genel Bir Bakış". *Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 10/2 (2023), 399-428.
- Bozkurt, Aras. "Mobil öğrenme: her zaman, her yerde kesintisiz öğrenme deneyimi". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 1/2 (10 Ağustos 2015), 65-81. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/3029/42082>
- Bölükbaşı, Mehmet. "Arapça Öğretiminde Telkin Yönteminin Önemi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/65 (2019), 727-735. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3484>
- Câsim, Hasan Muhammed. "Ta'allümü'l-luga'l-'Arabiyy -zâtıyyen meşâkil ve hulûl- (minassatü AlifBee ünmûzecen)" (2023), 112.
- Coşkun, Eyyup - Tamer, Mehmet. "Yazma Eğitiminde Geri Bildirim Türleri ve Kullanımı / Types and Use of Feedback in Writing Education". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/32 (30 Aralık 2015), 337-372. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19578/209046>
- Durmuş, İbrahim. "Üniversite Öğrencilerinin Akademik Rekabet ve Hedef Belirleme Yaklaşımları: Ölçek Geliştirme Araştırması". *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 15/41 (28 Şubat 2024), 14-40. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1317223>
- Durmuşçelebi, Mustafa - Suna, Yıldız. "Türkiye'de Yabancı Dil Öğrenme-Öğretme Problemine İlişkin Yapılan Çalışmaların Derlenmesi". *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 3/5 (2013). <https://avesis.erciyes.edu.tr/publication/details/a44e037e-5cf1-4b1b-9b59-f72978aa15c2/oai>
- Ertuğ, Veyis Özen. "ChatGPT Gelişmiş Ses Modu Herkese Açıldı!" *shiftdelete.net*. 02 Ekim 2024. Erişim 30 Ekim 2024. <https://shiftdelete.net/chatgpt-gelismis-ses-sesli-asistan-olusturma-ozellikleri>
- Gömlüksiz, Mehmet Nuri. "Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Yöntem Sorunu". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (30 Haziran 2000), 0-0. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatilahiyat/issue/68405/1067174>
- Hasan, Dalyâ Abdülcevvâd. *İsithdâm istirâciyyeti't-ta'allümi'z-zâtî littenmiye mehârâti't-tehâddüs ledâ dârisi'l-luga'l-'Arabiyye en-nâtikîne bigayrihâ (el-müsteve'l-evvel ünmûzecen)*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Keskin, Nilgün Özdamar. "Mobil Öğrenme Teknolojileri ve Araçları". ed. Mustafa Akgül vd. 2/491-495. Muğla Üniversitesi Basımevi, 2011.
- Kırık, Ali Murat - Özkoçak, Vahdet. "Medya Ve İletişim Bağlamında Yapay Zekâ Tarihi Ve Teknolojisi: Chatgpt Ve Deepfake İle Gelen Dijital Dönüşüm". *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 58 (27 Haziran 2023), 73-99. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.1308471>
- Koçyiğit, Ahmet - Darı, Abdülhakim Bahadır. "Yapay Zekâ İletişiminde Chatgpt: İnsanlaşan Dijitalleşmenin Geleceği". *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/2 (31 Temmuz 2023), 427-438. <https://doi.org/10.30692/sisad.1311336>
- Memiş, Muhammet Raşit- Dursun, Erdem Mehmet. "Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri Ve Eleştiriler". *Turkish Studies* 8/9 (2013).
- Oğuz, Orhan. "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfından Sonra Arapça Öğretiminde Kesintiye Uğraması Sorunu". *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi* 10/2 (ts.), 452-459.
- Sülemî, Meymûn b. Ahmed. "Su'ûbât ta'îmi mehârâti'l-muhâdese linnâtikîne bigayri'l-'Arabiyye bicâmî'a Ümmî'l-kurâ". *el-Mecelletü'l-İlmiyye* 36 (2021), 26-45.

- Şahin vd., Yusuf. *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*. Konya: Eğitim Yayınevi, 2013.
- Şenyaman, Gül. "Arapça yabancı dil öğretiminde yapay zekânın geleceği: ChatGPT örneği". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 33 (26 Nisan 2023), 1057-1070. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1285940>
- Tekin, Mehmet. *Roman Sanatı -Romanın Unsurları-*. İstanbul: Ötüken, 11. Basım, 2012.
- Tu'ayme, Ruşdi Ahmed. *el-Merci' fi ta'lîmi'l-luga'l-'Arabiyye li'n-bâtikîne bilugâtin uhrâ. Mekke: Ma'hedü'l-luga'l-'Arabiyye*, ts.
- Uçgun, Duygu. "Konuşma Eğitimini Etkileyen Faktörler". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 22/1* (2007), 59-67.
- Vural, Birol. *Öğretim - Teknik ve Etkinlikler*. İstanbul: Hayat Yayınları, 2004.
- Yıldız, Musa - Çilek, Ersin. "Arapça Konuşma Öğretiminde Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40/1 (30 Nisan 2020), 159-181. <https://doi.org/10.17152/gefad.672143>
- Yüksel, Ezgisu Ögenler. "ChatGPT'nin Yeni Sesli Asistanı Kullanıma Açıldı". *Webtekno.Com*. 9 2024. Erişim 30 Ekim 2024

